

Ministerie van Economische Zaken

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA 's-GRAVENHAGE

Datum 30 maart 2015
Betreft Stand van zaken beleidsbrief dierenwelzijn van 4 oktober 2013

Geachte Voorzitter,

Bijgaand ontvangt u de stand van zaken over de Beleidsbrief dierenwelzijn zoals toegezegd tijdens het Algemeen Overleg (AO) dierenwelzijn van 2 december 2013 (Kamerstuk 28 286, nr. 723). Onderstaand meld ik de voortgang op de in de beleidsbrief genoemde focuspunten, geboekt door zowel overheid als sector in samenwerking met ketenpartijen en dierenwelzijnsorganisaties. Daarbij ga ik ook in op:

- de stand van zaken inzake het castreren van biggen zoals toegezegd in het debat intensieve veehouderij van 14 januari 2015 (Handelingen 2014-2015, nr. 41, item 6).
- de vorderingen ten aanzien van een gelijk Europees speelveld regelgeving dierenwelzijn zoals toegezegd tijdens het AO ontwerpbesluit Dieren van 5 juni 2014 (TK 28286, nr. 751).
- mijn reactie op het verzoek van de vaste commissie voor Economische Zaken inzake de brief van Wakker Dier van 9 februari 2015 met een oproep tot regelgeving voor het verdoofd slachten van vissen (2015Z02287/2015D04877).

Tevens schets ik in voorliggende brief de voortgang inzake het stoppen met levend aanhangen van gevogelte (motie Thieme Kamerstuk 28 286, nr. 688) en de vierdageneis drachtige zeugen (TK 28 807, nr. 186).

Beleidsbrief dierenwelzijn

Ik heb uw Kamer toegezegd jaarlijks de stand van zaken te melden over de Beleidsbrief dierenwelzijn van 4 oktober 2013 (TK 28286, nr. 651).

Europa

In de beleidsbrief dierenwelzijn heb ik aangegeven het belangrijk te vinden dat de hoge dierenwelzijnsambities van Nederland ook hun weerslag krijgen in Europa. In 2014 heb ik daarom samenwerking gezocht met Denemarken en Duitsland. Dit heeft zijn weerslag gekregen in de gezamenlijke verklaring over dierenwelzijn die tijdens de dierenwelzijnsconferentie in december 2014 in Vught is ondertekend. In de verklaring roepen we de Europese Commissie en de collega-lidstaten op in te zetten op betere regelgeving, verbetering van dierenwelzijn en bevordering van bewustzijn en kennis. In de verklaring is ook aangedrongen op uitfasering van ingrepen. De verklaring en het bijbehorende positionpaper over het transport van

Directoraat-generaal Agro en Natuur

Directie Dierlijke Agroketens en Dierenwelzijn

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Factuuradres

Postbus 16180
2500 BD Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ez

Ons kenmerk

DGAN-DAD / 15036176

Bijlage(n)

1

dieren heeft u in december 2014 ontvangen (TK 28286, nr. 776). In 2015 wordt de samenwerking met Denemarken en Duitsland verder voortgezet, onder andere via het uitwerken van papers over andere dierenwelzijnsonderwerpen, zoals het verbeteren van welzijn van varkens. In april 2015 zal ik deelnemen aan een door de Deense overheid georganiseerde internationale conferentie over het welzijn van varkens.

In de verklaring van Vught is de Europese Commissie gevraagd te komen met haar beoordeling van de mogelijkheid voor een nieuw, verbeterd EU-wetgevingskader. Ook hebben we nogmaals aangegeven het noodzakelijk te vinden in overweging te nemen specifieke EU-wetgeving op te stellen voor landbouwhuisdieren waarvoor die op Europees niveau nog niet (specifiek) bestaat, zoals voor kalkoenen, konijnen, vleeskuikenouderdieren en opfokhennen. Ditzelfde is aangegeven voor gezelschapsdieren (met name honden en katten) en mogelijk andere dieren die gehouden of verhandeld worden in het kader van een economische activiteit.

Tijdens de Landbouwraadvergadering van 15 december 2014 is het initiatief van Duitsland, Denemarken en Nederland door verschillende lidstaten ondersteund, met name door Zweden, Oostenrijk en België. In de komende maanden worden de contacten met de Europese Commissie en andere lidstaten voortgezet om draagvlak te verwerven voor de door onze drie landen nodig geachte verbeteringen en aanvullingen in de EU-regelgeving.

Regelgeving

Op 1 juli 2014 zijn het Besluit houders van dieren en het Besluit diergeneeskundigen in werking getreden. Deze besluiten brengen een aantal belangrijke vernieuwingen. Zo moet iedereen die een dier houdt voldoen aan algemene huisvesting- en verzorgingsnormen en zijn er regels gekomen voor het fokken van gezelschapsdieren en regels voor bedrijfsmatige activiteiten met gezelschapsdieren. Deze regels spelen een belangrijke rol bij het tegengaan van impulsaankopen en het fokken van dieren met uiterlijke kenmerken die het welzijn en de gezondheid van het dier kunnen schaden. Ook is een aantal ingrepen verboden: het verwijderen van bijklauwtjes bij honden per 1 juli 2014, het leewieken van vogels per 1 januari 2018 en gefaseerd de ingrepen bij pluimvee. Voor de in de beleidsbrief dierenwelzijn aangekondigde verboden op koudmerken bij runderen en neusringen bij mannelijke fokvarkens is regelgeving in voorbereiding. Mijn streven is om deze voor de zomer aan uw Kamer aan te bieden.

Met de inwerkingtreding van het Besluit houders van dieren is de mogelijkheid ontstaan om bestuurlijke boetes op te leggen bij overtreding van dierenwelzijnsregels.

Huisdierenlijst zoogdiersoorten (positieflijst)

De inwerkingtreding van de huisdierenlijst zoogdiersoorten is op 1 februari 2015 feit geworden (Kamerstuk 2014-2015, 31389 nr.148). Hiermee is een belangrijke stap gezet in het reguleren van zoogdiersoorten in Nederland waar aan het houden ervan uit oogpunt van dierenwelzijn en gezondheid voor de mens risico's kunnen kleven. De Positieflijst Advies Commissie (PAC) zal de komende periode de overige diersoorten in Nederland van een plaatsingsadvies voorzien.

De aanvullende voorwaarden die gaan gelden voor diersoorten op de zogenaamde b-lijst (soort is alleen met kennis en kunde van de houder en onder specifieke houderijvoorschriften te houden) zullen per wijziging van het Besluit houders van dieren van kracht worden. Deze wijziging treedt naar verwachting 1 januari 2016 in werking zodat houders voldoende tijd hebben om zich voor te bereiden op de aanvullende voorwaarden. Tot die tijd zullen de diersoortspecifieke houderijvoorschriften in het licht van de algemene huisvestings- en verzorgingsnormen uit het Besluit Houders van dieren worden gezien.

Ik heb aangegeven er naar te streven om uw Kamer een voorstel te sturen voor een positieflijst voor vogels, reptielen en amfibieën (TK 28286, nr. 651). Om zicht te krijgen op de perspectieven voor een haalbaar en succesvol traject voor het opstellen van een positieflijst voor vogels en voor reptielen, die Andibel-proof is en kan rekenen op draagvlak in het veld is Wageningen-UR gevraagd om een onderzoek uit te voeren. Dit onderzoek is bijgevoegd. Ik wil de ervaringen van de uitrol van de huisdierenlijst zoogdieren afwachten, alvorens verder te gaan met de uitwerking van de huisdierenlijst vogels, reptielen en amfibieën. Over de voortgang informeer u in mijn volgende stand van zaken brief over de beleidsbrief dierenwelzijn.

Kwaliteitssystemen transport en preventie

Met ingang van 1 maart 2014 zijn de toezicht faciliteiten die zijn verleend aan het kwaliteitssysteem QLL ingetrokken. Ik ben in overleg getreden met de diverse sectoren om te praten over nieuwe toezicht modaliteiten en heb u hierover voor het laatst geïnformeerd in mijn brief van 27 oktober 2014 (TK 2013-2014, 28286-769). Daarin heb ik aangegeven dat de varkens-en kalversector met een beperkt aantal deelnemers starten met een praktijktest voor het beter in beeld krijgen van eventuele praktische bezwaren van een nieuwe kwaliteitssysteem. In aanvulling hierop kan ik u melden dat de varkenssector inmiddels is gestart. De kalversector verwacht 1 april a.s. van start te gaan. Voor de praktijktest is een periode van drie maanden voorzien. Bij positief resultaat volgt een pilot. De rundvee- en de schapensector starten medio april a.s. met een pilot. Deze pilots zullen zes maanden duren.

Tijdens de praktijktoetsen en pilots wordt gebruik gemaakt van tijdelijke ontheffingen van de Regeling preventie, bestrijding en monitoring van besmettelijke dierziekten en zoönosen en TSE's. In eerste instantie zullen de ontheffingen zich beperken tot:

- ontheffing op het laden en lossen op meer dan één bedrijf per vervoermiddel van kalveren.
- het exporteren van varkens na stalkeuring in plaats van klepkeuring.
- het afvoeren van schapen en koeien van een verzamelcentrum naar een weidebedrijf. Na afloop van de mest- en weideperiode worden deze dieren alsnog geslacht.
- het toestaan van een tweede verzamelslag voor kalveren tot 35 dagen en voor schapen en geiten.

De NVWA zal gedurende de pilotperiode de werking van de verschillende kwaliteitssystemen monitoren en evalueren. Mede op basis van deze evaluatie zal ik besluiten of tot erkenning van één of meerdere kwaliteitssystemen kan worden overgegaan. Ik zal uw Kamer hierover informeren.

Landbouwhuisdieren

In de beleidsbrief heb ik aangegeven het verminderen van ingrepen te zien als één van de graadmeters voor een duurzame veehouderij. Het veilig achterwege laten van ingrepen zonder dat daarbij andere welzijnsschade optreedt kost tijd, onderzoek en uitproberen in de praktijk. Daarbij spelen ook randvoorwaarden een rol zoals het kunnen vermarkten van de producten op de (inter)nationale markt. Sector, keten en Dierenbescherming werken daar gezamenlijk aan, ondersteund door de overheid. Recente ontwikkelingen zoals het oordeel van de Autoriteit Consument en markt over de Kip van morgen en de ontwikkelingen rondom niet gecastreerde biggen laten zien dat dit geen eenvoudige opgave is.

Pluimvee

Over het uitfasen van ingrepen bij pluimvee bent u geïnformeerd op 9 juni 2013 (Kamerstuk 31 389, nr. 129). Een flink aantal ingrepen zijn sinds de inwerkingtreding van het Besluit Diergeneeskundigen op 1 juli 2014 verboden. Met ingang van 1 september 2018 wordt het behandelen van de snavels verboden bij alle kippen en kalkoenen en per 1 september 2021 het verwijderen van een deel van de achterste teen bij hanen in de vleesvermeerdering. Het voornemen is om ook het houden van kippen en kalkoenen voor productie te verbieden als ten aanzien van deze dieren een verboden ingreep is verricht. Dat betekent dat pluimveehouders ook geen dieren mogen houden die in het buitenland een in Nederland verboden ingreep hebben gehad. Een ontwerp-amvb hierover heeft de Europese notificatieprocedure doorlopen. Er is binnen de hiervoor geldende termijn van 3 maanden geen reactie binnengekomen waardoor geconcludeerd kan worden dat vanuit de Europese Commissie en de andere lidstaten er geen (juridische) bezwaren zijn tegen de ontwerp-amvb. Het is nu voor advies aan de Afdeling advisering van de Raad van State gestuurd. De sector doet onderzoek en praktijkproeven om op een verantwoorde manier pluimvee te kunnen houden zonder snavelbehandeling bij leghennen en zonder

het verwijderen van de achterste tenen van hanen in de vleesvermeerdering-sector.

Varkens

In Nederland zijn – mede als resultaat van de Verklaring van Noordwijk uit 2009 - grote stappen gezet om het stoppen met de castratie van biggen mogelijk te maken. Tussen 2008 en 2014 is er ruim 8 miljoen euro uitgegeven door overheid en sector aan onderzoek. Het resultaat is dat er in de schappen van de Nederlandse supermarkten alleen nog varkensvlees ligt wat afkomstig is van biggen waarvan de beren niet zijn gecastreerd. Meer dan de helft van de varkensfokkers (zo'n 60%) is gestopt met castreren. Het stoppen van de rest van de Nederlandse varkenshouders is mede afhankelijk van de acceptatie van het vlees van niet gecastreerde beerbiggen op de buitenlandse exportmarkten. In belangrijke afzetlanden, zoals Duitsland, België en Frankrijk komt de vraag naar vlees van niet gecastreerde varkens echter maar langzaam op gang.

Mede dankzij de Nederlandse inspanningen is er de Europese Verklaring van Brussel die als doel heeft om te stoppen met castreren in Europa in 2018. Er zijn echter aarzelingen in het buitenland om te stoppen met castreren omdat vraagtekens worden gezet bij de betrouwbaarheid van de detectie van berengeur aan de slachtlijn en de kwaliteit van het vlees. Daarom hebben de Nederlandse sector, kennisinstellingen en de Dierenbescherming als vervolg op de in 2014 afgeronde onderzoeksprojecten het project Boars opgezet. Dit project is er op gericht de kennis en praktijkervaring van Nederland in het buitenland uit te dragen en om deel te nemen in de Europese expert groepen die zijn ingesteld in het kader van de Verklaring van Brussel.

Het werk van project Boars 2018 is een belangrijke ondersteuning van mijn inspanningen om het non-castratiedossier in Brussel en andere lidstaten verder te brengen. Alleen als er bij de Europese varkenshouders en marktpartijen vertrouwen is dat zonder grote problemen gestopt kan worden met castreren zullen ook de inspanningen in Europa kans van slagen hebben.

Over het couperen van staarten bij biggen heb ik u geïnformeerd in mijn brieven van 4 april 2014 (TK 2013-2014 28 286, nr. 729) en 2 december 2014 (TK 2014-2015 28286, nr. 773).

Melkvee en melkgeiten

Zoals ook aangegeven in de beleidsbrief dierenwelzijn blijft het onthoornen van melkvee en melkgeiten vanwege het veiligheidsaspect voornamelijk toegestaan. Het moet dan wel zo diervriendelijk mogelijk gebeuren, wat betekent dat naast de verplichte verdoving bij het onthoornen – te geven door de dierenarts - ook postoperatieve pijnbestrijding gegeven dient te worden. In 2013 heb ik hierover afspraken gemaakt met de sector en de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde (KNMvD). De KNMvD heeft in december 2014 een standpunt Pijnbestrijding bij lichamelijke ingrepen in de landbouwhuisdierensector uitgebracht waarin dierenartsen en veehouders worden opgeroepen om pijnbestrijding bij de uitvoering van lichamelijke ingrepen te optimaliseren. De

melkveesector heeft via bijeenkomsten leden bewust gemaakt van het belang en nut van pijnbestrijding en handvatten aangereikt. Inmiddels blijkt uit de recente peiling van De Boerderij dat 80% van de boeren pijnbestrijding geeft. Ik beschouw 80% niet als het eindstation en heb er vertrouwen in dat de sector doorgaat op de ingeslagen weg. De geitensector heeft toegezegd pijnbestrijding onderdeel te maken van het kwaliteitssysteem Kwaliteit en dit nog voor de zomer in te voeren. Ik heb hen opgeroepen een nul-meting te doen. Ik zal uw Kamer in de volgende voortgangsrapportage hierover informeren.

Daarnaast werken beide sectoren aan alternatieven voor onthoornen. Het ontwikkelen van andere houderijsystemen of vernieuwing van delen van bestaande stalsystemen waardoor onthoornen minder noodzakelijk wordt kost echter veel tijd. Het veiligheidsaspect van de houder staat daarbij voorop.

Vleesvee

In januari 2014 heb ik gesproken met de vleesveesector en LTO over een integraal plan voor het vergroten van het aantal natuurlijke geboorten bij de rassen verbeterd Roodbont en Belgisch Wit Blauw. Op 15 oktober 2014 heb ik het Plan van Aanpak 'Naar meer natuurlijke geboorten' in ontvangst genomen. Hierin is beschreven hoe tot 2028 het percentage natuurlijke geboortes kan worden verhoogd van 15% nu naar 60-65% in 2028. Diverse partijen waaronder Keten Duurzaam Rundvee, Coöperatieve Rundveeverbetering, de Koninklijke Maatschappij voor Diergeneeskunde, Federatie Vleesveestamboeken Nederland en Praktijknetwerk Natuurlijk Afkalveren hebben hun handtekening onder dit plan gezet. Ik heb het plan door een aantal experts laten beoordelen. Zij geven aan dat het plan ambitieus is, beoordelen het als een goed plan en geven een aantal aanbevelingen. Derhalve krijgt de sector van mij zoals aangegeven in de beleidsbrief dierenwelzijn de tijd te bewijzen dat zij serieus werk maken om het plan ten uitvoer te brengen. Daarbij moet zij werken aan een goed draagvlak, alle fokkers en KI-organisaties zullen achter het plan van aanpak en het hieruit voortvloeiende werkplan moeten staan. In 2018 zal ik beoordelen waar we staan. Om de sector te ondersteunen heb ik in België aandacht gevraagd voor wat we in Nederland op het gebied van deze bijzondere rassen willen bereiken. Ter uitwerking van het Plan van Aanpak is er nu contact met onderzoeksinstituten in Gent; afgesproken is een bijeenkomst te organiseren waarin de kennis uit Nederland en België gebundeld wordt. Ook worden onderzoeksgegevens over bekkenmaten van beide landen bijeengevoegd.

Vissen

In de beleidsbrief dierenwelzijn heb ik aangegeven dat het bedwelmen en doden van vissen een aandachtspunt is en dat ik middelen beschikbaar stel voor verder onderzoek. In mijn brief van 4 april 2014 (TK 28286, nr. 729) heb ik u een overzicht gegeven van alle lopende onderzoeken. Hieronder de stand van zaken met betrekking tot doden en bedwelmen van zowel kweekvis als in het wild gevangen vis. Tevens geef ik u mijn reactie op de brief van Wakker Dier.

Viskweek en wildgevangen aal

Voor de belangrijkste soort die in Nederland wordt gekweekt, namelijk paling (aal), is reeds een praktijkrijp bedwelmingsapparaat beschikbaar. Het voornemen was om vanaf januari 2015 een verplichting in te stellen voor het bedwelmen van aal voorafgaand aan de slacht. Zoals eerder aangegeven in beantwoording van de begrotingsvragen 2015 (Kamerstuk 34000-XIII nr. 45) is deze verplichting nog niet in werking getreden. De inwerkingtreding van de regeling voor het bedwelmen van aal is namelijk afhankelijk van de voortgang van het besluit tot wijziging van het Besluit diergeneeskundigen en het Besluit houders van die naar verwachting 1 januari 2016 in werking treedt. De sector is op de hoogte van het voornemen om regelgeving in te stellen omtrent het bedwelmen van paling. Tot eind 2014 was het voor de sector mogelijk om subsidie aan te vragen voor de aanschaf van een bedwelmingsapparaat. Voor meerval is reeds een praktijkrijp apparaat beschikbaar, voor kweektarbot zijn de specificaties voor het bedwelmen vastgesteld en voor snoekbaars wordt momenteel onderzoek gedaan naar de bedwelmingseisen.

Zeevis

Na het proefproject voor het bedwelmen van drie platvissoorten, tong, schol en schar aan boord van een vaartuig is vervolgonderzoek gestart dat loopt tot en met 2016.

Brief van Wakker Dier

Wakker Dier zond mij op 9 februari j. een brief en een rapport 'Het welzijn van vis'. Hierin wordt verzocht om landelijke wetgeving voor het verdoofd slachten van vis. Tevens geeft Wakker Dier aan dat bedwelmingsmethoden 'gewoon' te koop en effectief aan boord te gebruiken zijn. De brief doet naar mijn mening geen recht aan de huidige situatie en de inspanningen van afgelopen jaren.

Allereerst wil ik opmerken dat verschillende vissoorten verschillende eisen stellen aan het bedwelmen en slachten. Het bedwelmen aan boord van vaartuigen is vele malen complexer dan het bedwelmen van vis in de viskweek. Ook moet rekening gehouden worden met de veiligheid van de bemanning aan boord van een vaartuig. Voordat een bedwelmingsmethode aan boord toegepast kan worden moet deze in de praktijk uitgebreid getoetst worden, goed toepasbaar zijn en voor meerdere soorten en grootteklassen geschikt zijn.

Pas als er voldoende kennis en in praktijk bruikbare methoden beschikbaar zijn, kan sprake zijn van eventuele regulering van het doden en slachten van bepaalde vissoorten. Het Europees visserijbeleid is communautair beleid en eventuele regelgeving over doden van vis aan boord van vaartuigen zou daar onderdeel van moeten zijn. Als op termijn praktijkrijpe methoden beschikbaar komen zouden Nederlandse vissers zich verder kunnen onderscheiden door deze methoden te gebruiken om zo een visvriendelijk kwaliteitsproduct op de markt te brengen.

Gezelschapsdieren

De aankoop en verzorging van gezelschapsdieren - impulsaankopen

In 2014 is door verschillende partijen gewerkt aan het goed informeren van de vele kopers en verkopers over de aankoop en verzorging van ongeveer 30 miljoen gezelschapsdieren in Nederland en het tegengaan van impulsaankopen.

De onlinehandelsplaatsen Marktplaats, Speurders, 2dehands, Marktplace en Marktnet hebben afspraken met elkaar gemaakt over juiste en tijdige informatievoorziening inzake impulsaankopen. Hierover bent u geïnformeerd met mijn brief van dd.4 april 2014 (TK 28 286, nr. 729). In april vindt het jaarlijkse overleg plaats met deze partijen en de Dierenbescherming, Landelijk Informatie Centrum Gezelschapsdieren, Platform Verantwoord Huisdierenbezit, Dibevo en mijn ministerie. Doel van het overleg is om met elkaar in gesprek te blijven over de mogelijkheden voor juiste en tijdige informatievoorziening inzake impulsaankopen van gezelschapsdieren

In het kader van vernieuwing toezicht heeft de NVWA een pilot gedaan waarbij aanbieders van pups op internet actief werden benaderd. De aanbieders werden gewezen op de regelgeving die van toepassing is, ook werd om aanvullende informatie gevraagd. De NVWA gaat de resultaten nu analyseren om te bezien of deze, dan wel vergelijkbare vormen van toezicht en handhaving via internet, een vaste plaats moeten krijgen in de NVWA activiteiten.

Het Landelijk Informatie Centrum Gezelschapsdieren (LICG) heeft in 2014 een, mede door de overheid gefinancierde, campagne 'Voorkomen impulsaanschaf huisdieren' gevoerd. Doel van de campagne was dat mensen zich zorgvuldiger oriënteren en beter geïnformeerd beginnen aan het houden van huisdieren. Er is praktische documentatie ontwikkeld over wat er allemaal komt kijken bij de aanschaf van verschillende huisdieren en er is een online test gelanceerd tijdens de Week van het Huisdier. Deze test geeft aan of en welk huisdier bij iemands levensstijl past. Via social media, flyers en webvertising is bekendheid gegeven aan deze test.

Via Facebook zijn bijna 320.000 advertenties getoond. Op verschillende online verkoopkanalen, waaronder Marktplaats, zijn banners geplaatst waarbij mensen gevraagd werden om de online test te maken. Deze advertenties zijn bijna 1 miljoen keer getoond. De test is uiteindelijk door bijna 42.000 mensen ingevuld. Mede door de campagne had de website van het LICG 90% meer unieke bezoekers ten opzicht van dezelfde periode in 2013.

De Hondenbescherming subsidieert een vierjarig promotieonderzoek Impulsaankopen Honden. Ik heb toegezegd een bijdrage te leveren aan de kennisverspreiding van de resultaten van dit onderzoek.

Fokken van gezonde dieren

Voor de stand van zaken over het fokken van gezonde dieren verwijs ik u naar mijn brief van 2 juni 2014 over het incidentieonderzoek schadelijke raskenmerken en erfelijke gebreken bij gezelschapsdieren (TK 28286, nr. 733). Dit jaarlijkse toegezegde onderzoek naar welzijns- en gezondheidsproblemen bij twee gezelschapsdierenrassen krijgt een vervolg. De studie heeft een goede basis

gelegd voor de opzet van een geautomatiseerd systeem voor een systematische monitoring van gezelschapsdierenpopulaties in Nederland. In de vervolgfase van het onderzoek zal nog een viertal rassen onderzocht worden. Ook verwijst ik u naar mijn brief van 12 februari jl. over het door verschillende partijen onder leiding van de Raad van Beheer op Kynologisch gebied uitgebrachte Projectplan Gezonde en Sociale hond in Nederland (TK 28286, nr. 782). In deze brief geef ik mijn reactie op te komen op het projectplan 'Fairfok, gezonde en sociale hond in Nederland', een samenwerkingsproduct van diverse betrokken partijen in de gezelschapsdierensector. De visie "Wanneer er gefokt wordt met honden zijn gezondheid, gedrag en welzijn leidend" ondersteun ik.

Opvang van dieren

De behoefte aan opvang van dieren die in beslag of bewaring worden genomen is ook afgelopen jaar gegroeid. Dat betreft niet alleen gezelschapsdieren maar ook landbouwhuisdieren.

Er is een toename te zien, waarschijnlijk mede als gevolg van de economische crisis, van landbouwbedrijven waar de dierzorg vermindert en waar dieren in het uiterste geval in beslag of bewaring genomen moeten worden. Dit doet een forse aanslag op financiële middelen en vraagt vooral ook creativiteit van alle betrokken partijen om dieren zo snel mogelijk weer een goed permanent onderkomen te geven. NVWA, RVO en het Vertrouwensloket Welzijn Landbouwhuisdieren werken samen om de dieren en de boer te helpen. Dikwijls in samenwerking met de sociale omgeving van de boer. Ook de erfbetreiders die in 2012 een Afsprakenkader¹ hebben ondertekend waarin zij zich committeren aan een actieve rol bij de preventie van dierverwaarlozing, zetten zich in. In 2014 zijn er 5 nieuwe ondertekenaars bijgekomen. Met betrokken en medeverantwoordelijke partijen zal ik blijven verkennen hoe stappen kunnen worden gezet om het welzijn van de dieren te verbeteren zodat minder dieren opgevangen hoeven te worden.

De toename van het aantal gezelschapsdieren die in beslag of bewaring worden genomen is mede het gevolg van meldnummer 144. Via de dierenbescherming en initiatieven op lokaal niveau wordt geprobeerd om deze dieren uit de opvang een goed nieuw onderkomen te bezorgen. In 2014 zijn ruim 700 honden in beslag of bewaring genomen waarvan tot nu toe door samenwerking met de Dierenbescherming ruim 300 honden een nieuw thuis hebben gekregen.

---

¹ Op 3 juli 2012 is het Afsprakenkader ondertekend door 13 partijen: EZ, LTO, RABO Nederland, Nevedi, KNMvD, NVWA, AB Midden Nederland, AB Brabant, NZO, VION en COV. In september 2014 zijn daar nog eens 5 partijen bijgekomen: GD, AB Oost, NGZO, de Vereniging van Rundveepediciures en de Nederlandse Bond van Veehandelaren. Beoogd wordt het aantal gevallen van verwaarlozing bij landbouwhuisdieren in Nederland tot een minimum te beperken door preventie, vroegtijdige signalering van problemen en het bieden van hulp. Het Vertrouwensloket Welzijn Landbouwhuisdieren faciliteert de ondertekenaars met een breed scala aan instrumenten en advies en biedt daarnaast met preventie- en vertrouwensteams hulp aan boeren die in de problemen zijn gekomen. Het gaat dan dikwijls ook om psycho-sociale problematiek.

In mijn beleidsbrief dierenwelzijn heb ik toegezegd een toekomstige pilot van de Dierenbescherming en Dibevo te ondersteunen waarin verkend wordt dieren uit de opvang (met name konijnen) via dierenwinkels te verkopen om deze dieren een tweede kans te gunnen (TK 28 286, nr. 651). Gesprekken hierover zijn gaande.

Naast dieren die opgevangen moeten worden omdat de situatie dermate slecht is dat zij niet bij de houder mogen blijven is er aandacht voor andere hulpbehoevende dieren zoals weggelopen en aangereden dieren. Daartoe hebben de convenantpartners dierenhulpverlening (o.a. de Dierenbescherming, de Federatie Dierenambulances Nederland (FDN) en de Koninklijke Maatschappij voor Diergeneeskunde (KNMvD) afspraken gemaakt. De samenwerking tussen de convenantpartners dierenhulpverlening heeft geleid tot de oprichting van de Stichting Dierkeur en het Keurmerk Diervoer voor dierenambulances begin 2014.

Om de keten dierenhulpverlening verder te professionaliseren is afgelopen jaar gewerkt aan het in beeld brengen van de rollen en verantwoordelijkheden op het terrein van de dierennoodhulp. Komende tijd wordt met het ministerie van Veiligheid en Justitie en private partijen uit de keten gekeken naar verdere mogelijkheden die bijdragen aan deze professionalisering.

Het in kaart brengen van de feiten en cijfers in de gezelschapsdierensector, mede ter uitvoering van de motie Ouwehand en Van Dekken (28 286 nr. 601), is in volle gang. De motie constateert dat onduidelijk is hoeveel dierenopvangcentra er zijn in Nederland en hoeveel gezelschapsdieren jaarlijks in die centra terecht komen. Het rapport verwacht ik voor de zomer aan uw Kamer toe te kunnen sturen.

Stoppen met levend aanhangen van gevogelte

De Tweede Kamer heeft de regering verzocht een einde te maken aan het levend aanhangen van gevogelte voor de slacht (Kamerstuk 28 286, nr. 688). Zoals toegezegd in mijn brief van 4 april 2014 (TK2014/2014 28286 nr. 729) ben ik in overleg gegaan met de sector om te bezien welke mogelijkheden er binnen de bestaande bedrijfsvoering zijn om versneld over te schakelen op systemen waarbij dieren na bedwelming worden aangehangen zoals bij gasbedwelmingsmethoden. Aanhangen vóór het bedwelmen gebeurt bij het elektrische waterbad en (een deel van de systemen voor) de head-only methode.

Sinds april 2014 zijn steeds meer slachterijen overgeschakeld op gasbedwelming waardoor nu ongeveer tweederde van het pluimvee wordt bedwelmd alvorens te worden aangehangen. In april was dat nog ongeveer de helft van het pluimvee. De pluimveeslachterijen die gebruik maken van de waterbadmethode slachten voor de halal markt, slachten een specifieke soort pluimvee (eenden, ouderdieren) of zijn relatief klein. Voor de pluimveeslachterijen die halal slachten is gasbedwelming geen optie, omdat het dier irreversibel bedwelmd wordt en dit niet verenigbaar is met het halal slachten. Bij slachterijen die specifieke diersoorten slachten is het economisch niet haalbaar of wordt getwijfeld aan de geschiktheid van de gasbedwelmingsmethode voor de specifieke diersoort (eenden). Over dit laatste punt ben ik nog in overleg met de sector. Voor kleine slachterijen is de

aanschaf van een gasbedwelmingsapparaat economisch niet haalbaar. Bij al deze bedrijven blijft het pluimvee derhalve aangehangen vóór bedwelmingsmethode. Uiteraard dienen zij zich te houden aan de voorschriften die in de Europese Verordening 1099/2009 (hierna: de Verordening) worden gesteld aan het waterbad als bedwelmingsmethode. Zoals ook aangegeven in mijn brief van 4 april 2014 verbiedt de Verordening niet het aanhangen/optakelen van pluimvee als fixatiemethode. De Verordening voorziet ook niet in de mogelijkheid om op nationaal niveau strengere voorschriften te stellen aan het fixeren van dieren. Een verbod op een bepaalde fixatiemethode kan derhalve alleen in Europees verband worden bereikt.

Vierdageneis groepshuisvesting zeugen

Op 25 februari jl. heb ik met vertegenwoordigers van LTO en NVV gesproken over de stand van zaken knelgevallen vierdageneis.

In het najaar van 2014 zijn alle ca. 2200 bedrijven die zeugen houden aangeschreven met de vraag of ze problemen ondervinden met de vierdageneis en de mogelijkheid zich aan te melden als 'knelgeval'. De sectororganisaties hebben de bedrijven die problemen ondervinden nadrukkelijk opgeroepen zich hierbij te melden. Er hebben zich 346 bedrijven aangemeld; dat is ca. 15% van de aangeschreven bedrijven. Deze bedrijven zijn door Wageningen UR in december telefonisch bevestigd op de aard en omvang van de problematiek

Op basis van de resultaten van de telefonische inventarisatie van de bedrijven die zich aangemeld hebben, heb ik besloten tot de volgende aanpak voor deze bedrijven:

- Bedrijven die problemen ondervinden en te kennen hebben gegeven voor begeleiding in aanmerking te willen komen krijgen een audit door Wageningen UR van het bedrijf; het bedrijf kan desgewenst hierbij een eigen deskundige (dierenarts, bedrijfsvoorlichter) bij aanwezig laten zijn. Dit kan tevens nuttig zijn voor verdere bedrijfsbegeleiding.
- De audit van alle bedrijven zal over een looptijd van een klein jaar worden uitgevoerd.
- De audit resulteert in een rapport per bedrijf waarin is aangegeven de analyse en het geconstateerde probleem, bij voorkeur onderbouwd met verloop van de technische resultaten (kengetallen), mogelijke oorzaken van problemen en aanbevelingen voor verbetering. LTO en NVV worden betrokken bij het formuleren van de te toetsen technische kengetallen.
- Op basis van de technische kengetallen, de problematiek op de bedrijven en geconstateerde noodzakelijke aanpassingen op het bedrijf, kan besloten worden het bedrijf een ontheffing te verlenen van de 'vierdageneis' voor een periode van maximaal één jaar. Gedurende deze periode heeft het bedrijf de gelegenheid de bedrijfsinrichting en/of de bedrijfsvoering aan te passen. Na deze periode dient het bedrijf aan de eisen te voldoen. Investerings- en eventuele bedrijfsbegeleiding hierbij zijn voor rekening van de ondernemer.
- Bedrijven die bij de telefonische intake aangegeven hebben geen inzage in de bedrijfsgegevens te willen geven en/of geen begeleiding te willen, komen niet in aanmerking voor een tijdelijke ontheffing.

**Directoraat-generaal Agro en
Natuur**
Directie Dierlijke Agroketens en
Dierenwelzijn

Ons kenmerk
DGAN-DAD / 15036176

Daarnaast wordt een helpdesk ingericht, waar varkenshouders en adviseurs terecht kunnen voor informatie en advies over de vierdageneis. Tevens zullen een aantal informatiebijeenkomsten georganiseerd worden voor geïnteresseerde varkenshouders en erfbetreders.

(w.g.) Sharon A.M. Dijkma
Staatssecretaris van Economische Zaken